

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

زن در اسلام

حقوق و تکالیف

جلد دوم

www.ketab.ir

فریبا عباسوند



زن در اسلام/ نویسنده: فربیا علاموند؛ [برای] دفتر مطالعات و تحقیقات زنان.
 قم: حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواران، مرکز نشر هاجر، ۱۳۹۲ - ج.
 شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۲-۷۳-۴
 ج. ۱: ۳۲۰۰۰ ریال: ۹۶۵۵۵۸۲-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۲-۷۳-۴
 ج. ۲: ۱۰۵۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۱۷-۲۴-۸
 ج. ۲ (چاپ اول: ۱۳۹۲) (فیا)
 کتابنامه.

مندرجات: ج. ۱. کلیات و مبانی. - ج. ۲. حقوق و تکالیف
 زنان در اسلام

زنان -- وضع حقوقی و قوانین (فقه)

حوزه علمیه قم. مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواران. دفتر مطالعات و تحقیقات زنان

حوزه علمیه قم. مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواران. مرکز نشر هاجر

BP ۱۷۲/۲۳۰ ۱۳۹۰ ز ۷۵ ع /

۴۸۳۱/۲۹۷

۲۴۳۲۶۱۸

زن در اسلام (جلد دوم)

حقوقی و تکالیف



مرکز تحقیقات زن و خانواده

✦ ناشر: مرکز نشر هاجر (وابسته به مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواران)

✦ نویسنده: فربیا علاموند

✦ صفحه‌آرایی: واحد نشر (دفتر تهیه و تدوین متون و منابع آموزشی)

✦ نوبت چاپ: اول - تابستان ۹۲

✦ شمارگان: ۶۰۰۰ نسخه

✦ قطع و تعداد صفحه: وزیری ۲۸۰

✦ چاپخانه: نگارش

✦ قیمت: ۱۰۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۱۷-۲۴-۸

مرکز پخش: قم: بلوار جمهوری اسلامی، میدان سپاه، خیابان مالک اشتر، شماره ۵۰

تلفن: ۰۲۵) ۳۲۹۰۷۶۱۰-۱۳) ۳۲۹۱۷۵۷۷) ۰۲۵) دورنگار: ۳۲۹۱۷۵۷۷) ۰۲۵)

پایگاه اینترنتی: www.wrc.ir؛ نشانی الکترونیکی: info@wrc.ir

آدرس ناشر: قم - انتهای بلوار امین - میدان ارتش - تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۴۴۴۰

پایگاه اینترنتی: www.Hajar.whe.ir؛ نشانی الکترونیکی: Hajar@whe.ir

فهرست مطالب

مقدمه.....	۹
مقدمه مؤلف.....	۱۱
پیشگفتار.....	۱۵
بخش نخست.....	۲۵
زن و تکالیف نردی.....	۲۵
گفتار نخست: بلوغ.....	۲۷
سن بلوغ دختران در رویکرد فقهی.....	۳۰
گفتار دوم: عبادت.....	۴۲
بخش دوم.....	۵۱
زن و خانواده.....	۵۱
گفتار نخست: خانواده در اسلام.....	۵۳
۱. تعریف و اهمیت.....	۵۴
۲. طبیعی یا تاریخی بودن خانواده.....	۵۶
۳. ساختار خانواده.....	۶۲
۳.۱. نظام ریاستی بر مبنای قانون الهی.....	۶۲
۳.۲. دموکراسی در خانواده.....	۶۴
۳.۳. نظام ریاستی بر مبنای قرارداد.....	۶۶
۴. کارکردهای خانواده.....	۶۷
۴.۱. کارکردهای جسمی و روانی.....	۶۸

۴.۲. کارکردهای جنسی	۶۹
۴.۳. کارکردهای اقتصادی	۷۱
۴.۴. کارکردهای تربیتی و جامعه پذیری	۷۱
۵. عوامل استحکام خانواده	۷۳
گفتار دوم: ازدواج	۷۹
۱. سن ازدواج	۸۱
۱.۱. سن ازدواج در اسلام	۸۲
۲. شیوه های همسرگزینی	۸۶
۳. خواستگاری	۸۸
۴. نامزدی و عقد	۹۲
۵. ولایت بر ازدواج	۹۳
۶. مهریه	۹۶
۶.۱. ماهیت مهریه	۹۷
۶.۲. اقسام مهریه	۹۸
گفتار سوم: همسری	۱۰۱
۱. نگرش ها	۱۰۲
۱.۱. نگرش های روان شناختی	۱۰۲
۱.۲. نگرش جامعه شناختی	۱۰۳
۱.۳. نگرش فمینیستی	۱۰۵
۱.۴. جایگاه همسری در فرهنگ اسلامی	۱۰۷
۱.۵. اسلام و تفکیک نقش ها در زندگی خانوادگی	۱۰۸
۲. شاخص های مثبت همسری در متون دینی	۱۰۹
۳. الگوی دینی همسری	۱۱۶
گفتار چهارم: مادری	۱۲۰
۱. جایگاه مادری در قرآن و روایات	۱۲۲

۲. مادری طبیعی یا اجتماعی؟	۱۲۶
۳. ویژگی‌های زیست‌شناختی و روان‌شناختی مادر	۱۲۹
۴. آثار مادری بر زنان	۱۳۱
۵. توصیه‌ها و راهکارهای دینی برای تقویت مادری زنان	۱۳۴
۶. مادری و دیگر نقش‌های زنان	۱۳۶
۷. مادری در متون فمینیستی	۱۴۰
گفتار پنجم: قوامیت	۱۴۸
۱. مفهوم قوامیت	۱۴۹
۲. ادله قوامیت	۱۵۳
۳. ملاک قوامیت	۱۵۶
۴. دامنه قوامیت	۱۶۰
گفتار ششم: تمکین و نشوز	۱۶۷
۱. مفهوم و مصادیق تمکین و نشوز	۱۶۸
۱.۱. تمکین	۱۶۸
۱.۲. احکام تمکین	۱۷۱
۱.۳. نشوز	۱۷۲
۱.۴. احکام نشوز	۱۷۶
گفتار هفتم: نفقه	۱۸۴
۱. ادله نفقه	۱۸۵
۲. شرایط وجوب نفقه و سقوط آن	۱۸۷
۳. مقدار و مصادیق نفقه	۱۸۸
۴. ملاک نفقه	۱۹۰
۵. نفقه در حال عقد (پیش از عروسی)	۱۹۱
۶. امتیازهای نفقه زوجه	۱۹۲
۷. فلسفه نفقه	۱۹۳

گفتار هشتم: خشونت.....	۱۹۸
۱. تعریف خشونت.....	۱۹۹
۲. خشونت خانوادگی.....	۲۰۳
۳. عوامل خشونت خانوادگی (نظریه‌ها).....	۲۰۷
۳.۱. نظریه‌های خرد درباره پدیده خشونت‌گری انسان.....	۲۰۷
۳.۲. نظریه‌های کلان درباره پدیده خشونت‌گری انسان.....	۲۰۸
۴. دیدگاه اسلامی درباره خشونت.....	۲۱۰
۵. خشونت و ارزش‌های دینی.....	۲۱۸
گفتار نهم: طلاق.....	۲۲۱
۱. طلاق.....	۲۲۴
۲. فرهنگ قرآنی درباره طلاق.....	۲۲۷
۳. زنان و حق طلاق.....	۲۳۰
۴. اقسام طلاق.....	۲۳۱
۵. احکام طلاق و سهم آنها در کاهش اضرار طلاق.....	۲۳۳
۶. عوامل افزایش طلاق.....	۲۳۵
۶.۱. تغییرات نگرشی.....	۲۳۷
۶.۲. تغییرات ساختاری.....	۲۳۸
۶.۳. تغییر موقعیت زنان.....	۲۳۹
۶.۴. مشکلات اقتصادی.....	۲۴۰
۶.۵. تهی شدن روابط انسانی از معنویت.....	۲۴۰
۶.۶. تحرک اجتماعی و اختلاط‌های قومی و طبقه‌ای.....	۲۴۱
۶.۷. فقدان آگاهی و ضعف مهارتی.....	۲۴۲
۷. پیامدهای طلاق.....	۲۴۳
۷.۱. پیامدهای طلاق برای زوجین.....	۲۴۳
۷.۲. پیامدهای طلاق برای کودکان.....	۲۴۴

۲۴۶.....	۷.۳. پیامدهای کلان بر جامعه.....
۲۴۷.....	۸. راهکارهای کاهش طلاق.....
۲۵۰.....	گفتار دهم: تعدد زوجات.....
۲۵۴.....	۱. تعدد زوجات در قرآن.....
۲۶۰.....	۲. تعدد زوجات در سخنان فقها.....
۲۶۱.....	۳. فلسفه تعدد زوجات.....
۲۶۳.....	۳.۱. فزونی دختران و زنان آماده ازدواج.....
۲۶۶.....	۳.۲. فرزندخواهی.....
۲۶۶.....	۳.۳. نیاز طبیعی به بیش از یک همسر.....
۲۶۸.....	۴. شبهات.....
۲۷۰.....	۵. آداب اخلاقی در تعدد زوجات.....
۲۷۳.....	۶. تعدد زوجات پیامبر ﷺ.....
۲۷۸.....	گفتار یازدهم: ارث.....
۲۸۵.....	ارث زن از دارایی‌های غیرمنقول (زمین) شوهر.....
۲۸۹.....	بخش سوم.....
۲۸۹.....	زن و اجتماع.....
۲۹۱.....	گفتار نخست: نقش زنان در تحولات اجتماعی.....
۲۹۷.....	گفتار دوم: مشارکت سیاسی.....
۲۹۹.....	۱. مشارکت سیاسی زنان.....
۲۹۹.....	۱.۱. نظریه‌ها.....
۳۰۱.....	۲. مشارکت سیاسی زنان و دیدگاه اسلامی.....
۳۰۱.....	۲.۱. فرهنگ سیاسی.....
۳۰۲.....	۲.۲. عمل سیاسی.....
۳۰۸.....	۳. مناصب سیاسی.....
۳۰۸.....	۳.۱. حکومت و ولایت.....

۳۱۶	۳.۲. قضاوت
۳۲۴	گفتار سوم: مشارکت اجتماعی زنان
۳۲۹	۱. آسیب شناسی مشارکت اجتماعی زنان
۳۲۹	۱.۱. الگوی توسعه گرا
۳۳۰	۱.۲. الگوی دینی بر مبنای اولویت در نقش ها
۳۳۱	۲. ضوابط حضور زن در فعالیت های اجتماعی
۳۳۲	۲.۱. موارد اجتماعی
۳۳۴	۲.۲. احکام مشترک
۳۳۸	گفتار چهارم: اشتغال زنان
۳۴۰	۱. تاریخچه اشتغال زنان
۳۴۲	۲. عوامل گرایش زنان به اشتغال
۳۴۲	۲.۱. عوامل عمومی
۳۴۳	۲.۲. عوامل صنفی زنانه
۳۴۵	۳. آثار و پیامدهای اشتغال زنان
۳۴۶	۳.۱. پیامدهای اشتغال بر زنان
۳۴۹	۳.۲. پیامدهای اشتغال بر خانواده
۳۵۴	۳.۳. پیامدهای اشتغال زنان بر اجتماع
۳۵۷	۴. اشتغال زنان و دیدگاه دینی
۳۶۲	کتابنامه

مقدمه

در سالیان اخیر پژوهش‌های ارزنده‌ای به منظور بازخوانی متون اسلامی در مباحث مربوط به زنان انجام و آثار ارزشمندی به مشتاقان ارائه شده است و برخی نیز در نوبت انتشار قرار دارد. در میان این متون می‌توان آثاری در تبیین دیدگاه دینی، آثاری انتقادی، البته با رویکرد دینی را مشاهده کرد که ادبیات مباحث زنان را چند گانه به بین برده‌اند. در عین حال می‌توان انتقاد را در مورد بسیاری از نویسندگان مقالات و کتب وارد دانست که حوزه مطالعات جنسیتی را به مثابه یک حوزه تخصصی جدی نگرفتند و بدان برخورداری از تخصص در این حوزه، صرفاً با تکیه بر مطالعات عمومی یا تخصصی غیر جنسیتی در این باره قلم زده‌اند و به همین دلیل نتوانسته‌اند به طور شایسته موضوعات را تبیین، پرسش‌ها را تشریح و پاسخ‌ها را سامان‌مند و عالمانه ارائه نمایند.

با وجود انتشار آثار پژوهشی متعدد، در تدوین متون آموزشی اقدام اساسی و شایسته‌ای انجام نشده است. اثر حاضر متن آموزشی است که برای ارائه به طلاب سطح دو حوزه تدوین شده است و می‌تواند برای دانشجویان مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد، به ویژه دانشجویان مطالعات زنان نیز مفید باشد. نویسنده کتاب، که علاوه بر تحصیلات حوزوی بیش از پانزده سال سابقه پژوهش و کارشناسی در حوزه مطالعات زنان را در کارنامه خود دارد و چهره‌ای

شناخته شده در محافل علمی داخلی و مجامع بین المللی است، کوشیده است تا مخاطبان را با یک دوره عمومی و نسبتاً کامل از معارف اسلامی در تبیین جایگاه زن و مناسبات حقوقی و اخلاقی زنان آشنا سازد.

در اینجا لازم است از ناظر علمی اثر، حجت الاسلام والمسلمین دکتر حسین بستان، اعضای شورای پژوهشی و همکاران مدیریت پژوهش دفتر مطالعات و تحقیقات زنان که هر یک به نوبه خود در انتشار هر چه بهتر این اثر نقش داشته اند تقدیر کرده و تلاش نویسنده محترم، سرکار خانم فریبا عباسوند، را ارج نهمیم و از خوانندگان و ناقدان گرامی که با طرح دیدگاه های خود مسیر رشد را بر ما هموار می نمایند، پیشاپیش سپاس گزار باشیم.

والسلام
مدیریت پژوهش
بهار ۱۳۹۲

www.ketab.ir